

ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ของทรานส์ไซบีเรีย

รัสเซียเชื่อมั่นว่าการมีเส้นทางรถไฟสายนี้จะช่วยให้หนทางขยายอำนาจไปยังภาคตะวันออกจนถึงชายหอด มหาสมุทรแปซิฟิกหรืออีกซีกโลกหนึ่งจะอำนวยความสะดวกทางการทหารและทางเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับฝรั่งเศส โดยความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัสเซียกับฝรั่งเศสเริ่มบ่มเพาะตั้งแต่วันที่ปี ๑๘๖๓ จะหมดอำนาจลง กล่าวคือ ใน ค.ศ. ๑๘๖๓ ฝรั่งเศสได้ฉวยโอกาสขณะที่รัสเซียกับออสเตรียยังกำลังบาดหมางกัน เกี่ยวกับปัญหาตะวันออก ให้รัสเซียกู้เงินจำนวน ๕๐๐ ล้านฟรังก์ เพื่อลงทุนในกิจการรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย ต่อมา ใน ค.ศ. ๑๘๖๖ หลังจากที่รัสเซียผิดหวังในการขอเงินจากเยอรมนี ฝรั่งเศส ก็เอาใจรัสเซียโดยให้กู้เงินอีก ๔๐๐ ล้านฟรังก์ เพื่อเสริมสร้างกองทัพและลงทุนเพิ่มในกิจการรถไฟ นับแต่นั้นเป็นต้นมาการลงทุนในสายทรานส์ไซบีเรีย จึงทำให้รัสเซียสามารถหันเหนโยบายการต่างประเทศไปแสวงหาผลประโยชน์ในตะวันออกไกลแทนยุโรปตะวันออกได้อย่างจริงจัง และทำให้รัสเซียกับฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นทั้งในเชิงพาณิชย์และการทหาร

การสร้างทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียยังเป็นการขัดขวางและยับยั้งคู่แข่งของรัสเซียคืออังกฤษในเวลานั้น มิให้ตักตวงผลประโยชน์และครองอำนาจในเอเชียแต่เพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งเส้นทางรถไฟสายนี้ยังเป็นการปลุกยักษ์ใหญ่แห่งเอเชีย คือญี่ปุ่นให้ตื่นจากภวังค์ ดังนั้นเส้นทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรียจึงเป็นดาบสองคมที่เขียดเดือนอำนาจและบั่นทอนเสถียรภาพของรัสเซียโดยไม่รู้ตัวเช่นกัน รัสเซียเชื่อมั่นว่าทางรถไฟสายนี้จะป็นสะพานส่งผ่านอิทธิพลของรัสเซียเข้าไปถึงใจกลางทวีปเอเชีย แต่ทางรถไฟสายนี้ก็สร้างด้วยเงินที่รัสเซียกู้ยืมมาจากฝรั่งเศสซึ่งเป็นพันธมิตรของตนในเวลานั้น แต่รัสเซียก็ไม่มีอำนาจเด็ดขาดในผลประโยชน์ที่ควรได้รับจากรถไฟสายนี้ เพราะต้องหันมามองฝรั่งเศส ซึ่งเป็นนายทุนใหญ่ ด้วยความเกรงใจตลอดเวลา

นอกจากนี้การที่รัสเซียหันไปสนใจเอเชียก็เท่ากับละทิ้งการคงไว้ซึ่งอำนาจหนึ่งในคาบสมุทรบอลข่าน ซึ่งรัสเซียเคยแย่งชิงความเป็นหนึ่งอยู่กับออสเตรียและเยอรมนี สภาวะการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อเยอรมนีทางอ้อม ชั่วร้ายยังทำให้ฝรั่งเศสซึ่งเคยมีรัสเซียปกป้องต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยวอีกครั้ง ทำให้ความมั่นคงของยุโรปเริ่มอ่อนแอและระส่ำระสาย และที่เป็นผลร้ายต่อรัสเซียเอง คือการที่ต้องเผชิญหน้ากับความไม่แน่นอน และการสร้างศัตรูกับอังกฤษและญี่ปุ่นโดยที่ไม่ตั้งใจ ซึ่งทำให้การต่างประเทศของรัสเซียในขณะนั้นไม่มั่นคงและขาดเสถียรภาพอย่างมาก

ซึ่งในช่วงการเริ่มก่อสร้างมณฑลราชกุมารของรัสเซียในขณะนั้น (ซาร์นิโคลัสที่ ๒ ในเวลาต่อมา) ก็ได้รับมอบหมายให้มาประธานในพิธีวางศิลาฤกษ์จุดต้นทางเพื่อเริ่มก่อสร้างทางรถไฟสายทรานส์ไซบีเรีย ณ เมืองวลาดิวอสต็อก ในรัสเซียตะวันออก โดยผ่านทางเรือซึ่งจะต้องมีการอ้อมตะวันออกไกลมา ซึ่งทำให้รัสเซียได้ใช้โอกาสนี้ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประเทศในเอเชียต่างๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นมหาอำนาจตะวันตก เช่นกับประเทศมหาอำนาจตะวันตกอื่นๆ โดยมีกำหนดเยือนประเทศต่างๆ ทั้งในเอเชียใต้ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเอเชียตะวันออก ซึ่ง สยามก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ซาร์นิโคลัสได้เข้ามาเยี่ยมเยือน ซึ่งนับได้ว่าเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างรัสเซียกับสยามต่อมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหากมองในภาพรวมรถไฟสายนี้ได้สร้างประโยชน์มากมายให้แก่ประเทศรัสเซียเอง ไม่ว่าจะเป็นการขยาย

อำนาจอิทธิพลไปทางตะวันออก โดยเฉพาะพัฒนาการในด้านเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งทำให้การคมนาคมสะดวกเร็ว ในการขนส่งทรัพยากร อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นหนึ่งเดียวของประเทศ ซึ่งส่งผลในด้านภูมิศาสตร์การเมืองที่จะทำให้ดินแดนตะวันออกไกล ไม่แยกตัวออกหากมีความเจริญและการดูแลของรัฐส่วนกลางเข้าถึงได้ง่าย ถึงแม้การสร้างทางรถไฟสายนี้จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับหลายประเทศในขณะนั้น แต่หากมองในระยะยาวแล้วทางรถไฟสายนี้ได้สร้างประโยชน์หลายประการจนถึงปัจจุบัน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ การค้า และการท่องเที่ยว